



«ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЇ МОНІТОРИНГУ РУЙНАЦІЇ ДОВКІМЛЯ ПО СПРАВІ БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА (АЛБАНІЯ)»

юрисконсульт МБО «ЕПА»

Соломія Баран

Суть проблеми (БіГ)



- Військові операції проведені НАТО проти Союзної Республіки Югославії під час кризи в Косово 1999 року, завдали серйозної шкоди природному середовищу країни.
- За останніми даними, у війні загинуло близько 94 000 мешканців, а 1,8 мільйона людей було переміщено.
- «Воєнний конфлікт у Югославії переростає в екоцид — злочин проти біосфери» Ярослав Цвей, 1999 р.
- Бомбардування об'єктів хімічної, нафтової, фармацевтичної промисловості в околицях Белграда, Нови-Сада, Приштини, Суботиці, Смедерево, Чачака, Крушеваца призвело до викидів значної кількості шкідливих отруйних речовин.
- Унаслідок ракетних ударів по заводу азотних добрив у Панчево питна вода має критичний вміст сполук азоту, а шкідливі випари довго стояли над містом.
- У результаті бомбардувань хімічних об'єктів у Югославії тисячі людей мали звертатися з отруєнням шкідливими газами на основі сполук хлору, азоту, продуктів згорання нафти по допомогу до лікарів.
- Унаслідок бомбардування було пошкоджено нафтові термінали, що призвело до появи нафтової плями завдовжки 15 км і завширшки 400 м, яка почала мігрувати, що, в свою чергу, призвело до знищення рослинного і тваринного світу, «голубого Дунаю», порушення водозабезпечення населення декількох держав.
- Сумарна потужність бомб і ракет, які вже випущено на Югославію, у 2,5 раза перевищує силу ядерних зарядів, котрі було випущено на Хіросіму і Нагасакі.



Організація моніторингу стану довкілля

- у 2002 році Боснія звернулася до Програми ООН з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП) з проханням про проведення моніторингу більшості складових повоєнного довкілля.
- Перше дослідження ґрунтового покриву в рамках проекту CORINE6 Land Cover (CLC), було проведене Геодезичним інститутом БіГ, тоді як інші три дослідження в 2006, 2012 та 2018 роках були проведені факультетом сільського господарства та харчових наук Університету Сараєво.
- Цілі та пріоритети в моніторингу стану довкілля, управління інформацією та екологічного навчання були прийняті в Національному плані екологічних дій 2003 року.
- Досягнення такого плану включають зміцнення мережі моніторингу якості повітря; покращення моніторингу води; посилення діяльності зі скорочення викидів та моніторингу викидів; створення кадастру викидів забруднюючих речовин; розробку реєстрів викидів та перенесення забруднення(РВПЗ).



Моніторинг стану довкілля

- Одним із найважливіших недоліків моніторингу якості повітря є відсутність організації, координації та комунікації між різними державними установами.
- Крім того, місця вимірювань не були обрані за результатами моделювання, тому вибрані місця можуть не відображати об'єктивно існуючого забруднення
- До позитивних аспектів можна віднести автоматизацію деяких станцій моніторингу .
- Моніторингу ґрунтів у БіГ не існує. Зусилля обмежуються тимчасовими спостереженнями за діяльністю різних установ. Така ж ситуація існує із водними ресурсами.
- Моніторинг відходів, який наразі організовується через Інститути статистики, є частково функціональним і базується на статистичній формі, яку зобов'язані заповнювати комунальні підприємства. Комунальні підприємства надають дані з власної внутрішньої системи моніторингу відходів.



Щодо Албанії

- Тирана вважається одним з найбільш забруднених міст у світі після Нью-Делі та Пекіна.
- Смертність від хвороб, спричинених забрудненням навколишнього середовища, зросла на 20 відсотків у Тирані за два роки. За даними Інституту статистики, захворювання дихальної системи посіли третє місце в списку причин смерті.
- Албанії загрожує гуманітарна катастрофа через зростання забруднення, що в 10 разів перевищує нормальний рівень , встановлений Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ)
- Питання неусвідомленої політики щодо екологічних амбіцій Албанії вирішується в рамках проекту «Зміцнення системи моніторингу навколишнього середовища в Албанії», що фінансується ЄС.



Висновки Економічної комісії ООН в Європі, щодо стану моніторингу у Албанії 2012

- «Нинішній процес моніторингу фрагментований, а пов'язані з ним потоки даних нестабільні, оскільки моніторингові дії здійснюють державні органи та установи на основі річних контрактів.»
- «Моніторинг водних ресурсів є неточним і страждає від фрагментарної інституційної бази. Протягом багатьох років моніторингова діяльність була дуже примітивною, і останнім часом є мало фактичної інформації про стан якості та кількості водних ресурсів. Крім того, дані не обробляються належним чином, а аналіз даних і комплексна регулярна звітність відсутні. Таким чином, імплементація як Водної рамкової директиви ЄС, так і механізмів інвентаризації та оцінки стану водних ресурсів потребує покращення.»
- «Поточний стан моніторингу біорізноманіття можна охарактеризувати як досить неповний і фрагментований. Інвентаризація та моніторинг біорізноманіття нещодавно були посилені Постановою Ради Міністрів (РКМ). Впроваджується декілька програм моніторингу та досліджень біорізноманіття, а також досягнуто певного прогресу в інвентаризації та картографуванні природних і напівприродних місць існування. У той же час, однак, управління біорізноманіттям не ґрунтується на використанні належної інформаційної системи. Натомість інформація розповсюджується між багатьма установами та зацікавленими сторонами, що перешкоджає однорідності, сумісності, якості, надійності та повноті доступних даних.»
- «Відсутність інструментів моніторингу та інформаційної підтримки перешкоджає міжсекторній співпраці протягом усього процесу здійснення політики. Відсутні комплексні оцінки здоров'я населення, які б залучали екологічні та інші сектори економіки.»



Висновки

- Ці держави досі перебувають у процесі налагодження належного механізму моніторингу довкілля.
- Щодо моніторингу руйнацій довкілля внаслідок воєнних дій, то він досі не закінчений у цих країнах.
- У Албанії є позитивний досвід, щодо моніторингу замінованих земель, який на жаль, не запозичено у інших сферах.
- Негативний досвід – теж досвід. Він має бути використаний Україною.



Дякую за увагу!

